al deze gelegenheden het woord Scheôl gebruikt heeft en eerst later de Evangelisten dit woord voor hun Grieksche lezers door Hades hebben weergegeven. De Hades is dus niets anders dan wat het Oude Testament de Scheôl noemt. Ook de Grieksche overzetting van het Oude Testament door de LXX gemaakt, gaf het woord Scheôl steeds door Hades weer en de Evangelisten hebben zich bij dit spraakgebruik eenvoudig aangesloten.

Maar daaruit volgt dan ook, dat de bepaling van wat het Nieuwe Testament onder Hades verstaat, niet aan de Grieksche mythologie, maar aan het Oude Testament ontleend moet worden. Wat we daarmee bedoelen is dit. Toen de LXX het Oude Testament in 't Grieksch wilden vertalen, moesten ze ook het woord Scheôl in het Grieksch overzetten. Gemakkelijk was dit niet, want een woord, dat in het Grieksch volkomen hetzelfde uitdrukte, bestond er niet. Ze namen daarom het woord *Hades*, dat nog het dichtst er bij kwam. Maar al is er zekere overeenkomst in beteekenis van beide woorden, het verschil tusschen beide is niet minder groot. Immers de voorstelling, die een Griek zich van den Hades of het Schimmenrijk vormde, was een andere dan Gods kind onder Israel van de Scheôl had. De beteekenis van *diepte, afgrond*, die het woord Scheôl heeft, heeft het Grieksche woord Hades niet. Waar de Scheôl voorts in het Oude Testament het rijk des doods aanduidt, waar de mensch naar lichaam en ziel heengaat en dus het *graf* insluit en vaak met het graf vereenzelvigd wordt, is de Hades alleen de verblijfplaats der schimmen. En waar de Scheôl verdiept wordt tot den eeuwigen dood, waarheen alleen de goddelooze gaat en waarvan God zijn kind bevrijdt om het „op te nemen in heerlijkheid", daar is de Hades de verblijfplaats van rechtvaardigen en goddeloozen en omvat niet alleen den Tartarus of plaats der pijniging, maar ook de Elyzeesche velden.

De vertaling van *Scheôl* door *Hades* geeft dus volstrekt niet den rijken en veelomvattenden zin van het Hebreeuwsche woord weer, maar de LXX hadden geen ander woord. Ze stonden voor dezelfde moeilijkheid als ook wij staan, wanneer we den Bijbel willen overzetten in de taal van een volk, dat geen eigen woorden heeft voor de begrippen van schuld, zonde, verzoening, Middelaar, Kerk, Heiligen Geest, geloof enz. Men moet zich dan wel behelpen door uit de volkstaal woorden te nemen, die zoo dicht mogelijk bij deze bijbelsche begrippen komen. Maar natuurlijk verliezen deze woorden in de Bijbelvertaling dan hun *gewone* beteekenis en *moeten ze nu verstaan worden in den zin, dien de Heilige Schrift aan het oorspronkelijke woord hecht.* Er heeft dan een overgang van beteekenis plaats. Zoo is, om een bekend voorbeeld te nemen, het woord *rechtvaardigmaking*, dat oorspronkelijk beteekent: maken, dat iemand rechtvaardig is, thans overgegaan in de beteekenis van rechtvaardig *verklaring*, de rechterlijke daad Gods, waardoor Hij iemand de schuld *vergeeft*, en heeft het met het oorspronkelijke begrip niets meer te maken.

Zoo nu staat het ook met het woord *Hades*. Waar het in het Nieuwe Testament gebruikt wordt, heeft het niet meer de gewone Grieksche beteekenis van *schimmenrijk*, maar heeft het dezelfde beteekenis als het woord Scheôl, waarvan het de vertaling is. Laat men het woord Hades maar door Schimmenrijk vertalen in het Nieuwe Testament, en men zal zien tot wat dwaasheden dit leidt. Wat zou het beteekenen, als Christus zegt, dat Kapernaum, na tot den hemel verhoogd te zijn, tot het schimmenrijk zal nedergestooten worden of dat de poorten van het schimmenrijk zijne gemeente niet zullen overweldigen? Wat dat de dood en het schimmenrijk op paarden rijden? Hoe kan men zelfs in Luc. 16 Hades door schimmenrijk vertalen, waar de rijke man zelf het de plaats der pijniging noemt? Houdt men aan de Grieksche voorstelling van den Hades vast, en dat is de fout der meeste nieuwere uitleggers, dan moet men wel tot allerlei exegetisch geknutsel de toevlucht nemen, om deze teksten te verklaren. Ziet men daarentegen in, dat het woord Hades hier niets anders is dan de vertaling van het Hebreeuwsche Scheôl, dan vervalt deze moeilijkheid van zelf. Het woord Scheôl toch heeft die diepere beteekenis, waardoor elk dezer plaatsen uit het Nieuwe Testament tot haar recht kan komen.

Leestafel.

1. Caroline Atwater Mason. *De Lelie van ons Vorstenhuis*, uit het Amerikaansch, door H. S. S. Kuyper. Tweede druk. D. A. Daamen — 's-Gravenhage.

In 1901 gaf de begaafde schrijfster Caroline Atwater Mason te Philadelphia een werk in het licht A Lily of France, waarvan de derde vrouw van Willem den Zwijger, Charlotte van Bourbon, de heldin is. De Engelsche schrijfster had zich voor de samenstelling van dit boek veel moeite gegeven. Zij was er voor naar Holland gekomen om historische onderzoekingen in te stellen. Tijdens dit haar verblijf in ons land maakte Mej. H. S. S. Kuyper kennis met haar en toen A Lily of France in Amerika verschenen was, vond dit werk weldra ten ontent een vaardige vertaalster in Mej. Kuyper.

Deze schreef daaromtrent: Ik meende dat het onlangs in Amerika verschenen A Lily of France recht had op een vertaling in het Nederlandsch. Het is een Hollandsch boek met Hollandsche namen en jaartallen, vol Hollandsche geschiedenis en Hollandsche atmosfeer — door een Amerikaansche schrijfster in Engelsche woorden voor haar landgenooten vertolkt.

En niet onaardig voegde zij er aan toe:

„Feitelijk deed ik dus niets anders dan het boek in zijn eigenlijke taal terugbrengen".

Naar men zich herinneren zal, verscheen de vertaling van *A Lily of France* onder den titel van *De Lelie van ons Vorstenhuis* eerst als feuilleton in de Standaard. Daarna is zij, wat zij zeker verdiende, afzonderlijk uitgegeven.

Sedert Augustus van het vorige jaar geeft de uitgever Daamen in Den Haag een tweeden goedkoopen druk. Het werk is sedert geregeld in afleveringen à 15 cent verschenen en met de 13e Aflevering, die weldra uitkomt, zal het binnen enkele dagen compleet zijn. In de, dezer dagen, ons toegezonden 12e aflevering is het laatste, het XLI hoofdstuk reeds begonnen en bevat dat merkwaardig relaas, dat bewaard is in de archieven van de familie Tontorf-Hasselaer te Middelburg, en door deze aan de schrijfster welwillend is afgestaan. Dat van deze historische roman thans een volksuitgave verschijnt, toont hoe juist de vertaalster zag toen zij schreef: „Waar het hart des volks vol van is, vloeit zijn literatuur van over". Voor ons land beteekent dit zeker in de eerste plaats, dat boeken met den tachtigjarigen oorlog tot schouwtoneel en Prins Willem als held, wel nooit zullen ophouden geschreven en gelezen te worden".

„En", vraagt zij dan terecht, „is het wonder dat ons volk nooit moede wordt te luisteren naar de heldenzangen uit dat machtige epos, dat God ons vergund heeft met dat edelste van alle menschelijke schrift, met ons geloof en ons bloed, te schrijven op een der schoonste bladzijden van de geschiedenis der gansche menschheid?"

De Lelie van ons Vorstenhuis is zeker in staat, vooral bij ons volk enthusiasme te wekken voor het roemrijk verleden.

De nieuwe uitgave mag daarom sympathiek begroet.

2. Ds. A. Schouten Wzn. *Twaalf Preeken.* Uitgever W. Sliep te Aalten.

Ds. A. Schouten, predikant in de gereformeerde kerk te Aalten, geeft zoo nu en dan zijn, blijkbaar met zorg, bewerkte predikaties in het licht. Als er zoo twaalf bij elkaar zijn, maakt zijn uitgever er een bundel van. Den eersten bundel heb ik niet gezien. De tweede is ons nu onlangs toegezonden.

Het zijn zuiver gereformeerde preeken, die wat dat betreft gerust zijn aantebevelen.

Ook zijn ze wel stichtelijk.

Bijzonder vestig ik hier de aandacht van vacante dorpsgemeenten op dezen bundel. Zij zijn niet te lang en op het eerste lezen verstaanbaar. Voor een „leeskerk" om zoo te zeggen geknipt.

Zij geven de oude beproefde waarheid.

Nieuwe gedachten heb ik er niet bepaald in aangetroffen, maar alles loopt in zuivere lijnen.

Uit een oogpunt van homiletiek meen ik, dat een man van het vak, zooals b.v. mijn onvergetelijke vriend Biesterveld was, hier en daar wel bedenkingen zou hebben. De dispositie dunkt zelf mij nu en dan minder gelukkig te zijn. Ook acht ik dat de hoofdgedachte van den tekst niet altijd scherp genoeg in de opschriften der preeken is uitgedrukt. Zoo b.v. waar Paulus het in II Corinthe 12 : 7—9 heeft over *den doorn in het vleesch*, doet het opschrift dat Schouten boven zijn daarover handelende preek zet: *Kruis en Kracht*, wel wat vreemd.

Maar, dit zijn kleinigheden.

Het zijn rechtzinnige, stichtelijke, heel begrijpelijke preeken, die zeker veel nut kunnen stichten.

3. H. J. van Kempen, onderwijzer aan de Prins Willemschool. Jezus lijden, sterven en o standing (Inzendvoeging der vier evangeliën). Met een inleidend woord van Ds. D. J. Karres. Predikant te 's-Gravenhage. Oosterbaan en Le Cointre. — Goes.

In de voorrede van dit boekje zegt de heer van Kempen: „Het is dringend noodig, om een volledige voorstelling van het lijden van Jezus te geven — en dat is op onze Christelijke scholen een bepaalde behoefte —, dat de vier Evangeliën tot een geheel in elkander worden gevoegd."

Ik kan dat zoo niet inzien en zou de vier evangeliën dan ook maar liever laten zoo als God ze ons gegeven heeft.

In die Voorrede zegt de heer van Kempen dan verder: „Gedurende meer dan een kwarteeuw heb ik — helaas te vergeefs — op de vervulling van mijn wensch gewacht, en het is daarom dat ik zelf het gewaagd heb, die taak op mij te nemen". Het is of er nog geen evangeliën-harmonieën genoeg in de wereld zijn.

De geachte schrijver heeft het getal echter weer met één vermeerderd.

Ds. Karres zegt, dat, zonder nu iedere bizonderheid in de opvatting van den auteur voor zijn rekening te nemen, het hem met deze ineenvoeging uitnemend gelukt is.

Wie nu zulk een „ineenvoeging" dringend noodig acht, en er nog geen heeft, kan hier terecht.

4. De Uitgever Bruinsma te Rotterdam, die sterk in platen doet, zond ons twee platen: *Ter gedachtenis aan de plechtige ure unser Belijdenis des Geloofs.* Ik kan deze niet aanbevelen. Noch uit een oogpunt van wat mooi is. Noch uit een oogpunt van den ernst dien de gedachte aan het-eerst-ten Avondmaal gaan wekt. Deze platen herinneren te veel aan de gedachtenisplaten in klein-burgerkringen, van koperen of zilveren bruiloften.

Ook wel aan de bekende „merklappen".

Uit de Pers.

Het *Diaconaal Correspondentieblad* nam een schrijven over van Prof. Ratgers, aan de Diaconie te Amsterdam gezonden, en dat aldus luidt:

Waarde Broeders.

»Ge wacht nog mijn schriftelijk antwoord op de vraag, die ge mij onlangs gedaan hebt, n.l.: of het wenschelijk is, dat de Diaconieën der Gereformeerde Kerken in Nederland, of althans enkele van die Diaconieën, lid worden van de »Nederlandsche Vereeniging voor Armenzorg en Weldadigheid', en dan dientengevolge ook lid worden van een plaatselijken »Armenraad".

Mijn antwoord is eenigszins vertraagd, doordat het eerst mijn plan was, om ten aanzien van de onderscheidene quaesties, die zich ter deze zake voordoen, althans bij de hoofdzaken ervan stil te staan; ook met het oog op de behandeling van die aangelegenheid in de Diaconale Conferentie van 15 Sept. 1909. Maar hoe meer ik mij daarmede bezighoud, des te meer kom ik tot de conclusie, dat ik zulk een antwoord niet per brief zou kunnen geven, maar veeleer de plaatsruimte van een boekje daarvoor zou noodig hebben. Ik bepaal mij dus nu tot het één punt, dat in de bovengenoemde vraag als het hoofdpunt te beschouwen is.

Juist dat hoofdpunt is, voor zooveel ik zien kan, in de Diaconale Conferentie van 15 Sept. bijna in het geheel niet behandeld; en daaruit meen ik dan ook te moeten verklaren, dat die Conferentie met zoo groote meerderheid de gestelde vraag bevestigend heeft beantwoord.

Er is in die Conferentie veel gesproken over de wenschelijkheid, dat de Gereformeerden ook deelnemen aan gedachtenwisseling over armenzorg en over bestrijding der armoede; dat zij te dien aanzien de Gereformeerde beginselen en methode en praktijk ook aan ongereformeerden doen hooren; dat ook wat hunnerzijds gewenscht en gewijzigd wordt, ter kennisse van de Regeering kome; dat ook zij plaatselijk helpen zorgen, om door onderling overleg bedrog te voorkomen; en over vele andere dergelijke punten. Maar dat alles heeft met de gestelde vraag eigenlijk nog niets te maken.

Het is alles eigenlijk een antwoord op de vraag of het wenschelijk is, dat Gereformeerde personen, hetzij diakenen, of wel anderen die van armenzorg en van sociale quaesties eenige studie gemaakt hebben, lid worden van de genoemde Vereeniging en van een plaatselijken Armenraad. En wanneer de vraag aldus gesteld was, zou men met het toestemmend antwoord zeker vrede kunnen hebben. Het kan goed zijn, dat ook in gemengde vergaderingen de Gereformeerden zich laten hooren; natuurlijk altijd onder voorwaarde dat die woordvoerders genoegzaam zich hebben toegelegd op het onderzoek van de op dit gebied tegenover elkander staande beginselen. En het is ook noodig, dat plaatselijk geen neutrale instelling iemand ondersteune, zonder eerst te hebben overlegd met de Diaconie der kerken, waartoe hij behoort (en wat neutrale instellingen betreft, ook met elkander door middel van een »Generaal Armenboek«, daar zulke instellingen niet een »eigen kring« van hulpbehoevenden hebben, zooals de kerkelijke instellingen).

Maar voor dat alles is volstrekt niet noodig, dat Diaconieën als zoodanig lid worden van die »Vereeniging« of van dien »Armenraad«. Al dat nut wordt evengoed verkregen, in sommige gevallen door correspondentie, en, wat die »Vereeniging« betreft, door het lidmaatschap van bekwame Gereformeerde personen. Ten aanzien van adviezen aan de Regeering is er zelfs veel meer waarborg voor de »Gereformeerdheid« van die adviezen, wanneer zij niet door tusschenkomst van het bestuur dier Vereeniging aan de Regeering worden medegedeeld, maar rechtstreeks door de kerken zelve.

De eenige reden, die er zijn kan voor een lidmaatschap van Diaconieën als zoodanig, zal dan ook m.i. wel hierin te zoeken zijn, dat alsdan de personen, die als hare afgevaardigden komen, beschouwd worden als bekleed met zeker gezag, om uit naam van die instellingen, die hen committeerden, te spreken, misschien wel uit naam van de Gereformeerde kerken.

En toch zou dit niet meer dan schijn zijn. Zelfs van de eigen Diaconie zou de afgevaardigde moeilijk de tolk kunnen zijn, in eene vergadering die alleenlijk delibereert en debatteert, daar die Diaconie de te behandelen onderwerpen van te voren toch wel nooit zóó van alle kanten kan bekeken hebben, dat de afgevaardigde daarin een afdoend mandaat zou kunnen medenemen. Wat nog meer zegt: ook al kreeg men in zulk eene vergadering de gevoelens van een zes- of tiental Diaconieën, dat is dan toch niet eenvoudig te beschouwen als de gevoelens van de Gereformeerde Diaconieën in Nederland, alle zevenhonderd. En, wat hier het meest afdoet: al waren ook alle 700 Diaconieën door afvaardiging vertegenwoordigd, dan zou hun gevoelen over beginselen en methode en praktijk der armenverzorging nog geenszins het gevoelen zijn van »de Gereformeerde kerken«, die zich altijd uitspreken (gelijk ook niet anders kan) door hare Kerkeraden, Classen en Synoden, die voor elken kerkelijken dienst steeds, van de Reformatie af, de lijnen aangeven, en van wie elke grondregeling ook nu nog uitgaat.

Uit het gezegde volgt reeds, dat de hier bedoelde vraag m. i. ontkennend moet beantwoord worden. En wel inzonderheid om de volgende redenen:

1. Het lid worden van eene Diaconie als zoodanig geeft aan hare afgevaardigden den schijn van een gezag, dat zij niet hebben en niet kunnen hebben, 't geen in dit geval zelfs de beteekenis zijn zou, die er in de Conferentie van 15 Sept. aan is toegekend. En nu zal het wel geen betoog behoeven, dat eene Diaconie niet moet medewerken om zulk een schijn, waaraan waarheid en werkelijkheid ontbreekt, te bevorderen.

2. Het lid worden van eene Diaconie als zoodanig zou haar aansprakelijk stellen voor hetgeen uit haar naam door een afgevaardigde gezegd was, daar toch zijn eenig mandaat was, om uit haar naam te spreken; zulke verantwoordelijkheid nu kan eene Diaconie niet op zich nemen.

3. Het voornaamste bezwaar tegen het lid worden van eene Diaconie als zoodanig, is m.i. dat de Diaconie eene kerkelijke instelling is, evenals de dienst van Diaken een kerkedienst is, waaruit volgt, dat Diaconieën ook alleen in verband met de kerken kunnen optreden, overeenkomstig de Gereformeerde kerkinrichting en kerkenordening. Deze laatste brengt mede, dat er slechts één kerkbestuur is, in den Kerkenraad, en in de meerdere vergaderingen waarin kerkenraden samenkomen: Classen en Synoden. Van deze vergaderingen moet dus uitgaan al wat voor het gevoelen der kerken te houden is; ook met betrekking tot armenzorg, armenwetten, sociale quaesties, enz. En daarnaast kan niet eene andere soort van macht of bevoegdheid staan voor Diaconieën, ten aanzien van de regeling van den dienst der barmhartigheid. Daaruit zou ook op den duur wel eens verschil of conflict kunnen komen, tot zeer groote schade voor de kerken. En in ieder geval moet m.i. de Diaconie steeds toezien, dat zij door den stroom des tijds niet gedwongen worde op een weg, die buiten-kerkelijk zijn zou, en misschien zelfs onkerkelijk of antikerkelijk zou worden«.

Officieele Berichten.

Kort Verslag van de Vergadering der Classis Leiden, 10 Febr. 1910.

Ds. Alting opent namens de roepende kerk de vergadering, en gaat na het lezen van Gods Woord voor in het gebed.

Ds. v. d. Wal, als praeses zitting nemende, spreekt de deelneming der Classis uit aan Ds. Impeta wegens het plotseling afsterven zijner zuster; wenscht Ds. Kouwenhoven geluk met de herdenking zijner 25 jarige Evangeliebediening; en spreekt de hope uit, dat Ds. Meyering moge kunnen besluiten voor de roeping naar Franeker te bedanken.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Aan twee kerken wordt advies gegeven in zake tucht.

De Deputaten voor de Zending rapporteeren, dat Ds. Netelenbos weer met meer opgewektheid zijnen arbeid mag voortzetten, en dat die arbeid in den gewonen weg van prediking en onderwijs geregeld voortgaat. Besloten wordt D.V. ook in dezen zomer weer een Zendingsdag te houden.

In de classicale onkosten krijgt Voorschoten eene vermindering van 1 pCt., terwijl aan andere kerken verzocht wordt dit percent voor hunne rekening te nemen.

Het rapport over de zaak der Inwendige Zending wordt voorgelezen door Ds. Meyering, uitloopende tot eenige conclusien, die na langdurige bespreking aldus zijn aangenomen:

1e. De Classis spreke de wenschelijkheid uit, dat op plaatsen binnen haar ressort, waar hiertoe eenigszins gelegenheid bestaat, de Evangelisatie-arbeid met kracht worde ter hand genomen, of correspondentie met Chr. Geref., Oud-Geref., of andere Gereformeerden worde gezocht.

2e. Aan met name genoemde Kerken worde in ernstige overweging gegeven pogingen aan te wenden, om op naburige plaatsen eene localiteit te verkrijgen voor het houden van bijbellezing, zondagschool, enz.

3e. Jaarlijks worde voor deze zaak eene Collecte gehouden in al de kerken der Classis.

4e. De Classis benoeme 5 Deputaten voor de nadere regeling der samenwerking van de kerken voor deze zaak.

Als Deputaten worden aangewezen de predikanten Meyering, Koers, Broekstra, Rudolph en Eerdmans. Tevens wordt besloten D. V. nog in dit jaar een „Inwendige Zendingsdag" te houden, terwijl de uitvoering daarvan aan de Deputaten wordt opgedragen.

Boskoop is roepende kerk voor de volgende vergadering.

De Praeses sluit de vergadering en gaat voor in dankzegging.

Namens de Classis.
H. J. Kouwenhoven Dz.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Door H. v. B. te At. werd deze vraag gezonden:

„Wat beteekent het: Zijn persoon kwam in de ijzers.

Tot den tijd toe dat Zijn woord kwam heeft hem de rede des Heeren doutlouterd." Ps. 105 : 18b en 19.

Uit het 17e vers blijkt, dat hier sprake is van Jozef die in de gevangenis werd geworpen (Genesis 29). De ijzers zijn banden, ketenen (vers 18).

In het 19e vers wordt met „den tijd dat Zijn woord kwam" bedoeld, tot de tijd kwam, waarop het woord des Heeren dat Jozef eenmaal hoog verheven zou worden — in de droomen geopenbaard — in vervulling ging, dat was een jaar of dertien nadat hij tot slaaf was verkocht. God had hem in die jaren van vernedering beproefd, doorlouterd, in de verdrukking van veel verkeerds gereinigd. 't Bleek nu of hij den Heere trouw bleef, vasthield aan Gods toezeggingen.

Onze lezeres H. J. v. d. B. te E. vraagt:

„Zou u zoo vriendelijk willen zijn ons de beteekenis te geven van het spreekwoord:

Vrienden in den nood,
Honderd in een lood".

Een lood (Decigram) is het honderdste deel van een Ned. Pond (Kilogram) en, gelijk men weet, een klein gewicht; dat blijkt b. v. aan een lood koffie.

Nu zegt het spreekwoord, dat er van de „vrienden in den nood" wel honderd op een lood gaan. Elke vriend weegt dan maar een honderdste van een lood, dus heel weinig, wat men een „korrel" (centigram) noemt,

Zulke vrienden zijn dus wel licht op 't gewicht, d.i. bedniden niet veel, kunnen geen steun bieden; er is op hen niet te rekenen. 't Spreekwoord wil dus zeggen: Zoodra ge in nood zit zult ge bemerken, dat vele zoogenaamde vrienden u niet steunen of helpen, dat op hen niet valt te bouwen, dat ge aan hen niets hebt. Dat zulke vrienden niet de rechte zijn, behoef ik nauwelijks te zeggen.

De derde vraag, van M. de G. te 't Z. luidt:

„Hoe hebben wij te oordeelen over de daad van Jaël die Sisera op zulk een verraderlijke wijze doodde? (Richt. 4 : 17 : 24). Is die daad te prijzen of af te keuren?

Waar Debora in haar lied, de daad van Jaël looft, hebben wij ze zeker niet af te keuren?"

Toen Sisera, de overste der Kanaänieten die Israel benauwden, door het Israelietische leger onder Barak en Debora was verslagen, vluchtte hij. Op zijn weg kwam hij aan de tent van Jaël, een Kenietische vrouw. De Kenieten waren een klein volk, dat afstamde van Hobab die met Moses was verwant. Een deel van hen leefde als rondtrekkende herders in het Noorden van Kanaän, waar de veldslag had plaats gevonden. Deze Kenieten waren met Israel bevriend, en leefden ook in vrede met de Kanaänieten.

Toen Jaël den vluchtenden Sisera zag, noodde zij hem in de tent, gaf hem te drinken, en toen hij overmand door vermoeienis in slaap was gevallen, nam zij een der groote tentpennen en dreef dien met een hamer in het hoofd van Sisera, zoodat hij stierf.

We moeten bij deze daad opmerken, dat zij ongetwijfeld het karakter draagt van list en verraderlijk handelen. Doch in alle oorlogen worden, ook nog nu, krijgslisten gebezigd, die soms honderden ellendig doen omkomen. Alleen zou men nu een *vluchtenden* vijand beter behandelen.

Doch daarbij komt, dat de man dien het gold, een van die woeste, meedoogenlooze krijgslieden was, als zoovelen in dien tijd. Ook hij zou er niets in gezien hebben gevangenen wreed te dooden, vrouwen en kinderen te rooven (zie het lied van Debora). Oorlogen werden toen nog op veel onmenschelijker wijs gevoerd dan thans. Men moordde, roofde, plunderde, verwoestte zooveel men kon, en zonder iemand te sparen, of iets te ontzien. Lees b. v. Richt. 6 : 3—7.

Nu behoorde Jaël wel niet rechtstreeks tot Israel, maar zij was uit een stam, die met Gods volk al zeer lang in vriendschap en verbond leefde. Twintig jaar lang was Israel nu door de Kanaänieten schrikkelijk geplaagd, waarbij Sisera als veldheer een groote rol speelde. Nu ziet Jaël een geschikte gelegenheid om het verdrukte, geplaagde volk van zijn geduchten vijand te bevrijden, en zij neemt den tijd waar. Zij grijpt naar het eerste het beste wapen, dat haar ten dienste staat en doodt hem, na hem eerst door list gerust te hebben gesteld. Zoo bewees Jaël haar vrienden, den Israelieten, een gewichtigen dienst, en dat zij dien op prijs stelden, bewijst Debora's verheven lofzang, in welke Jaël boven alle vrouwen geprezen wordt. Of Jaël in Sisera ook een vijand des Heeren zag, weten we niet. Doch het is volstrekt niet ondenkbaar. Sisera was het in elk geval, gelijk Debora uitdrukkelijk zegt. Hij was de bestrijder en verdrukker van Gods volk, en daarin het werktuig van zijn goddeloozen koning.

De daad van Jaël dient beoordeeld naar den tijd en de omstandigheden waarin zij geschiedde. Er bestond toen geen eigenlijk oorlogsrecht. Alle middelen waren goed, alles geoorloofd. Hoe vaak zien we trouwens iets dergelijks ook nu nog.

Maar — gelijk meer — dat verkeerde moest naar 's Heeren bestel het goede werken, Israels verlossing.

C. S. B. te A.

Na lang wachten dunkt ons het best nog voor uw doel geschikt, het boek: „Hoe wij aan den Bijbel gekomen zijn", door T. M. Looman, naar het Engelsch bewerkt. Het is uitverkocht, doch zeker nog wel in veler bezit, en zoo verkrijgbaar. De oorspronkelijke handschriften van den Bijbel bestaan echter, zoover men weet, niet meer; wel afschriften er van.

Inzake den *Maretak* zij nog opgemerkt, dat de veelheid der *roode* bessen tegen Kerstfeest daaraan ligt, dat deze overvloedig en de witte Mare-bessen schaarsch zijn. De inzender der vraag gebruikte den naam *vogellijm*, omdat deze naam meer tot hem spreekt dan *Maretak*. De vogels toch eten de bessen. De taaie lijm van deze witte vruchtjes strijken ze van hun snavel op de schors der takken, waarop zich dan een nieuwen woekerplant ontwikkelt.

Voor de opmerking den heer B. te D. vriendelijk dank!

BRIEFWISSELING.

P. v. V. te Al. Vriendelijk dank! We komen er weldra op terug.

Hoogenbirk.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Mijnheer de Redacteur.

Wanneer ik U om opname kom vragen van onderstaand stukje, heeft dit alleen zijn grond in de hoop, dat ik er misschien eenig nut mee kan doen. Het heeft echter een deel van zijn belang verloren, omdat de *Heraut*-lezers over het algemeen deze dingen ten volle zullen beamen; terwijl de redactie van *de Nederlander* gemeend heeft het niet te moeten opnemen, omdat het een polemisch karakter heeft. Gaarne verklaar ik hierbij, dat polemiek te voeren allerminst in mijne bedoeling ligt; dat ik integendeel mij hartelijk verheug, waar en wanneer het Evangelie verkondigd wordt en Jezus Christus als de éénige Zaligmaker wordt beleden, en niets liever wensch, dan dat ook de talentvolle prediker, die zoowel in zijn vaderland als in andere landen met kracht zijnen Heiland belijdt en tracht diesbaar te maken aan de consciențiën der menschen, een rijken oogst op zijn arbeid moge inzamelen; maar alleen dat ik niet anders *kan* dan vast gelooven, dat die vrucht overvloediger zou zijn, indien hij zich niet tot taak stelde mysteriën op te willen lossen, die den menschen niet gegeven zijn om op te lossen, van dewelke de Apostel m.i. getuigen zou: „dat het dwaze Gods wijzer is dan de menschen en het zwakke Gods sterker dan de menschen, en het Gode behaagd heeft door de dwaasheid der prediking zalig te maken die gelooven."

„Ik heb geloofd — daarom heb ik gesproken".

Geachte Redactie,

Het is niet dan met groote aarzeling dat ik bij uwe Redactie een kleine plaatsruimte vraag om eenige opmerkingen ten beste te geven, die zich bij mij opdrongen sedert ik een der opwekkings samenkomsten heb bijgewoond, die Ds. Frank Thomas uit Genève weder dit jaar in onze stad heeft gehouden.

Toen ik dezer dagen door een gesprek over dit onderwerp met goed ingeleide en vrome geestverwanten wederom versterkt werd in mijne overtuiging, dat het hier eene uiterst gewichtige en heilige zaak gold, ben ik tot de overtuiging gekomen, dat stilswijgen niet goed zou zijn, opdat de indruk niet gevestigd worde, dat de gereformeerden, die zich onder het gehoor van dezen prediker bevonden, ten volle, met zijne rede instemden.

Bij het vele schoone en behartigingswaardige, dat de heer F. T. heeft gezegd, heeft hij de groote fout begaan polemisch op te treden tegen het — ik zou wel zeggen fundamenteele beginsel der gereformeerde leer, n. l. de eeuwige uitverkiezing, dat geheel gegrond is op het Woord Gods; waarmede hij tevens blijk heeft gegeven te spreken over dingen die hij niet grondig heeft onderzocht.

Immers, waar de eeuwige uitverkiezing van al Gods kinderen vaststaat als een onwrikbare pilaar — hetgeen trouwens Ds. F. T. heeft toegegeven toen hij sprak over het onverklaarbaar verschijnsel, dat zich teikens aan ons oog voordoet, dat in één en hetzelfde gezin, waarin alle kinderen gebeel in denzelfden geest zijn opgevoed, het éene kind lust bekomt in den dienst van God en het andere hoe langer hoe vijandiger daartegenover gezind wordt — is het ganseh verkeerd eene leer, die daaraan vast houdt, te qualificeeren als een der hinderniszen voor de uitbreiding van het Koninkrijk Gods, daar deze leer de harten minder ontvankelijk zou maken om gehoorzaam te zijn aan het Woord des Heeren, dat een iegelijken zondaar tot bekeering maant.

Naar aanleiding van de herhaalde betuiging des Heilands dat, om tot Hem te komen en vergeving te ontvangen door het geloof in Zijn bloed, de zondaar tot Hem moet *willen* komen; terwijl de onwillige verloren gaat (zooals b. v. de Heere zegt Joh. 5 v.: 40: „Gij *wilt* tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben") kwam de gevierde spreker tot de conclusie, dat het alleen van den wil des menschen afhangt, zal hij al dan niet behouden worden.

Maar hoeveel rijker en vruchtbaarder zou zijne prediking geweest zijn, indien hij er meer op gewezen had dat de Heere ons die gewilligheid schenken moet, waar wij van nature *niet* willen en niet *kunnen willen*, daar door den val in Adam ons vermogen om te willen is verloren gegaan.

„Het is God die in uw werkt, beiden het willen en het werken, naar Zijn welbehagen".

Naar mijn innige overtuiging is het de heerlijke roeping van Gods dienstknechten om den onuitsprekelijken rijkdom van de liefde Gods in Christus Inide uit te roepen; van Hem, die geen lust heeft in den dood des goddeloozen, maar daarin lust heeft, dat de goddeloose zich bekeere van zijnen weg en leve; hetgeen Hij met een duren eed bevestigt niet alleen, maar bewijst door de overgave van Zijn eeniggeboren Zoon; dien Zoon voor de oogen zijner hoorders te schilderen als Degene, „die, voor de vreugde die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen en schande veracht"; „Zich zelven vernederd heeft, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja tot den dood des kruises", „overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking".

Bij die prediking wordt de Vader en de Zoon verheerlijkt; en mag de prediker er vast op rekenen, dat de Heilige Geest werkzaam is aan de consciențies der hoorders, om hen *gewillig te maken*; want dat is het werk des Heiligen Geestes, zooals de Heiland getuigd heeft: „Die zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het Mijne nemen en ulieden verkondigen".

Maar daarom blijft het leerstuk van Gods eeuwige souvereine Verkiezing onaangetast. Of heeft de Heiland niet zelf getuigd: „Al wat mij de Vader geeft, zal tot Mij komen". (Joh. 6 v.: 37) en verder: „Dit is de wil des Vaders, die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij mij gegeven heeft, ik daaruit niet verliese, maar het opwekke ten uitersten dage" (vers 39) en wederom: „Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke;